

e la sua montagna. Med drugimi je na tem simpoziju sodeloval tudi Valentino Simonitti s temo »Slovenci doline reke Torre. Preteklost in sedanost skupnosti, ki umira.« Tudi sicer so se nastopajoči s svojimi prispevki lotevali v glavnem zgodovine Beneške Slovenije. Omenil bi še simpozij v Attimisu iz leta 1982 in s temo: *Attimis in njegovo ozemlje v znamenju zgodovine*. Omenjam ga pa zaradi tega, ker bo v Attimisu simpozij tudi letos, vendar s poglobljenim interesom za zgodovinska dogajanja. Sodelovati je vsekakor treba, ker »Centro di studi Neviani« sooblikuje zgodovinopisje slovenskega naroda.

Vinko ŠRIBAR

G. G. Corbanese: *Il Friuli, Trieste e l'Istria nel periodo veneziano* (Grande atlante storico, cronologico comparato). Udine 1987.

Med recenzijami, ki sem jih pripravil za 38. številko *Arh. vest.*, je bila prva knjiga istega avtorja, tudi pod enakim naslovom, vendar za čas do vključno zgodnjega srednjega veka. Temu delu smo posvetili zelo veliko pozornosti, ker je to bilo prvič, da so v kakšni italijanski zgodovini posvetili toliko pozornosti Alp-skim Slovanom. Prva knjiga je izredno pomembna tudi za nas, slovenske arheologe. Druga knjiga nadaljuje oris zgodovine Furlanije, Trsta in Istre v visokem in poznem srednjem veku in vse do nove dobe. Za arheologe naj bi te vrstice veljale predvsem kot opozorilo, da je izšel tudi drugi zvezek historičnega atlasa tistega prostora, ki je bil za nas vedno zelo pomemben. Kot arheolog se ne čutim pristojen, da bi recenziral historični tekst in pa kartografsko obravnavo obdobja po letu 1000, vendar me ta tekst navdušuje, ker nam daje možnost pregleda nad zgodovino poznega srednjega veka istih ljudstev, ki smo jih obravnavali v obdobju zgodnjega srednjega veka. Zdi se mi, da tudi ta, drugi zvezek Corbanesejevega atlanta, zasluži vso pozornost iz metodoloških razlogov. Zdi se mi, da bi več Corbanesejevih kartografsko-metodoloških prijemov v tem zvezku arheologi lahko s pridom uporabili tudi za demonstracijo in študij v arheoloških obdobjih. Avtorju je videti, da je šolan za velikega sistematika, ki zna zelo veliko pojmov spremeniti v kartografski jezik. Dejansko je znal skoraj vse pojme spremeniti v karte razširjenosti. Na ta način je čitanje njegovih besedil spremenjeno v vizualno doživljanje kartografskih pregledov. Corbanese to počne tudi z vsemi drugimi pojmi, ki jih je lahko urediti po določenih kazalnih, kot, npr., kronološki, abecedni itd. Tako se je obsežno zgodovinsko besedilo o Severovzhodni Italiji, Istri in Julijskih Alpah spremenilo v »atlant« doslej najbrž neznane kakovosti. Menim, da si

ne moremo dovoliti, da te knjige ne bi spoznali. Corbanese je prinesel v zgodovinoslovje prijeme, mimo katerih pisanje študij o zgodovinskih in arheoloških obdobjih ne bo več moglo.

Vinko ŠRIBAR

G. C. Susini: *Epigrafia romana*. Guide allo studio della civiltà romana dir. da S. Calderone e S. D'Elia, X, 1, Jouvence 1982. 228 str., 64 tabel.

Susinijeva Rimska epigrafika ni nov poskus klasičnih uvodov v vedo, kakršnih imamo kar nekaj zelo dobrih, od R. Cagnata (*Cours d'épigraphie latine*, Paris 1914³), I. Calabi Limentani (*Epigrafia latina*, Milano: izhaja dopolnjeno v novih izdajah) in E. Meyerja (*Einführung in die lateinische Epigraphik*, Darmstadt 1973), ampak je vodič, ki želi opozoriti na nove in doslej manj opažene oz. zanemarjene vidike študija epigrafike in prispevati k bolj stimulativnemu čitanju rimskih napisov. Študij rimskih napisov je namreč ključnega pomena za vsakega, ki se ukvarja z antično zgodovino; avtor v kratkem uvodu citira besede Artura Solarija, učitelja, ki ga je visoko cenil: »Če hočete resno študirati antično zgodovino, se naučite razumeti napise; študirajte epigrafiko ali pa pojdite sadit zelje!«

Knjiga je smiselno razčlenjena na tri dele: 1. Rimski napisi, 2. Epigrafika: sporočilo in zgodovina, in 3. Kako se znajti v stroki in kako raziskovati; vsak od teh delov pa na vrsto poglavij, ki jim vedno sledijo dragoceni bibliografski napotki. V prvem poglavju prvega dela (Epigrafika) opredeli pomen rimske epigrafike v antiki in danes od kurzivnih napisov na zidovih, namenjenih kratkotrajni uporabi, pa napisov na predmetih za domačo rabo, na keramiki, steklenih in bronastih predmetih, nakitu etc. (t. i. *instrumentum domesticum*), ki so s trgovino prepotovali dolge razdalje, do monumentalnih počastilnih, sakralnih in nagrobnih spomenikov, ki so želeli sporočiti ovekovečiti »za večno« (*titulis manebis in aevum*, na spomenikih boš ostal za večno). Opozarja na širši kontekst, v katerem je treba gledati napis: bazo oz. zgradbo, ki ji napis pripada; samo besedilo napisa; pisavo, v kateri je napisano; širše okolje, ki mu je bil napis namenjen. Za določene vede so napisi edini vir, oz. eden od glavnih virov: za študij abeced, paleografijo, v veliki meri za onomastiko in prozopografijo. V naslednjih poglavjih se dotika najrazličnejših vidikov epigrafske tematike. Rimski napisi dokumentirajo rimsko civilizacijo predvsem v luči posameznikov in njihovih družin; v nasprotju z grškimi napisi, ki jih sestavljajo navadno zelo majhne črke, so